

Урок 19

Практична робота №1.

Тема: Реакції йонного обміну між
електролітами у водних розчинах.

Мета:

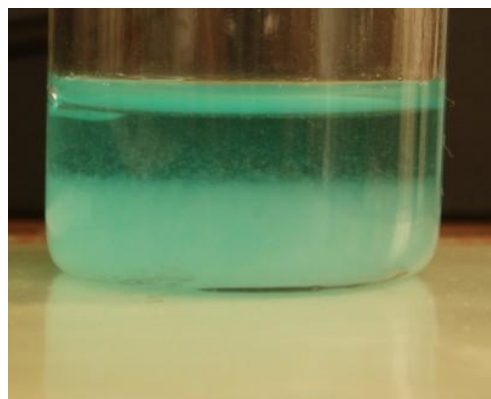
- дослідити умови перебігу реакцій йонного обміну ;
- навчитися складати повні йонні та скорочені йонні рівняння

Увага!

Реакції йонного обміну відбуваються до кінця

в трьох випадках:

❖ якщо утворюється
осад

❖ якщо виділяється
газ

❖ якщо утворюється
вода

В інших випадках реакції обміну є оборотні

Обладнання:

- таблиця розчинності солей, кислот і основ;
- пробірки, штатив;
- реактиви: розчини - MgCl_2 ; AgNO_3 ; Na_2CO_3 ; CuSO_4 ;
 H_2SO_4 , NaOH ; HCl , фенолфталеїн.

Хід роботи:

Завдання 1. Повторити правила техніки безпеки при роботі з реактивами

Будьте особливо обережні під час роботи з їдкими й отруйними речовинами та скляним хімічним посудом!

РОЗЧИННІСТЬ КИСЛОТ, ОСНОВ І СОЛЕЙ У ВОДІ (за температури 20-25 °С)

Аніони	Катіони																			
	H ⁺	K ⁺	Na ⁺	NH ₄ ⁺	Ba ²⁺	Ca ²⁺	Mg ²⁺	Al ³⁺	Cr ³⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Ni ²⁺	Mn ²⁺	Zn ²⁺	Ag ⁺	Hg ²⁺	Cu ²⁺	Pb ²⁺	Sn ²⁺	
OH ⁻		P	P	P	P	M	M	H	H	H	H	H	H	H	-	-	H	H	H	
Cl ⁻	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	H	P	P	M	P
Br ⁻	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	H	M	P	M	P
I ⁻	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	-	P	P	P	H	M	-	M	M	
S ²⁻	P	P	P	P	P	-	-	-	-	H	-	H	H	H	H	H	H	H	H	
SO ₃ ²⁻	P	P	P	P	M	M	M	-	-	M	-	H	M	P	H	-	-	M	-	
SO ₄ ²⁻	P	P	P	P	H	M	P	P	P	P	P	P	P	P	M	P	P	M	P	
PO ₄ ³⁻	P	P	P	P	H	H	M	H	H	H	H	H	M	H	H	-	-	H	H	
CO ₃ ²⁻	P	P	P	P	H	H	M	-	-	H	-	-	H	H	M	-	-	H	-	
SiO ₃ ²⁻	H	P	P	-	H	H	H	-	-	H	-	-	H	H	-	-	-	H	-	
NO ₃ ⁻	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	
CH ₃ COO ⁻	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	-	P	P	P	P	P	P	P	P	

- Умовні позначення:
- P** – розчиняється (понад 10 г/л H₂O);
  - M** – мало розчиняється (від 10 г/л до 0,01 г/л H₂O);
  - H** – практично не розчиняється (менше 0,01 г/л H₂O);
  - – сполука розкладається водою або не існує.

РЯД АКТИВНОСТІ МЕТАЛІВ

Li, K, Ba, Sr, Ca, Na, Mg, Be, Al, Mn, Zn, Cr, Fe, Cd, Co, Ni, Sn, Pb, (H₂), Bi, Cu, Ag, Hg, Pt, Au

Активність металів зменшується →

Забарвлення індикаторів у розчинах кислот і лугів

Індикатор	Забарвлення індикатора в середовищі		
	нейтральному	кислому	лужному
Лакмус	Фіолетове	Червоне	Синє
Фенолфталеїн	Безбарвне	Безбарвне	Малинове
Метилловий оранжевий	Оранжеве	Рожеве	Жовте

Завдання 2.

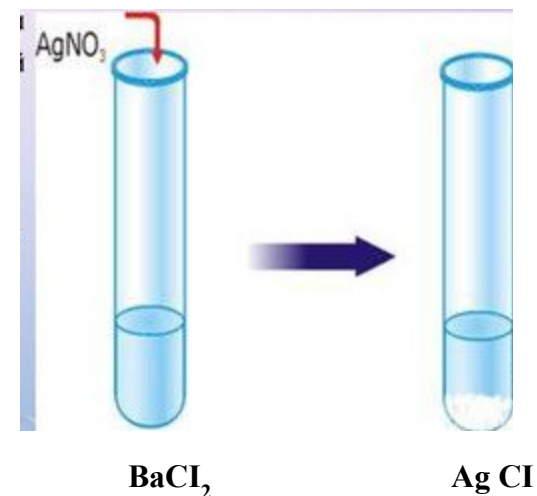
Користуючись таблицею розчинності і рядом кислот за силою, звернути увагу, як будуть проходити реакції в розчині

Дослід 1. У пробірку налити 1 мл розчину барій хлориду і додати кілька крапель розчину аргентум(I)нітрату.

Спостереження:

Випав білий сирнистий осад.

Написати рівняння реакцій в молекулярній, повній та скороченій йонній формах:

Висновок: відбулася реакція йонного обміну в розчинах електролітів з утворенням осаду.

Дослід 2. У пробірку налити 1 мл розчину купрум (II) сульфату і додати 1 мл розчину натрій гідроксиду.

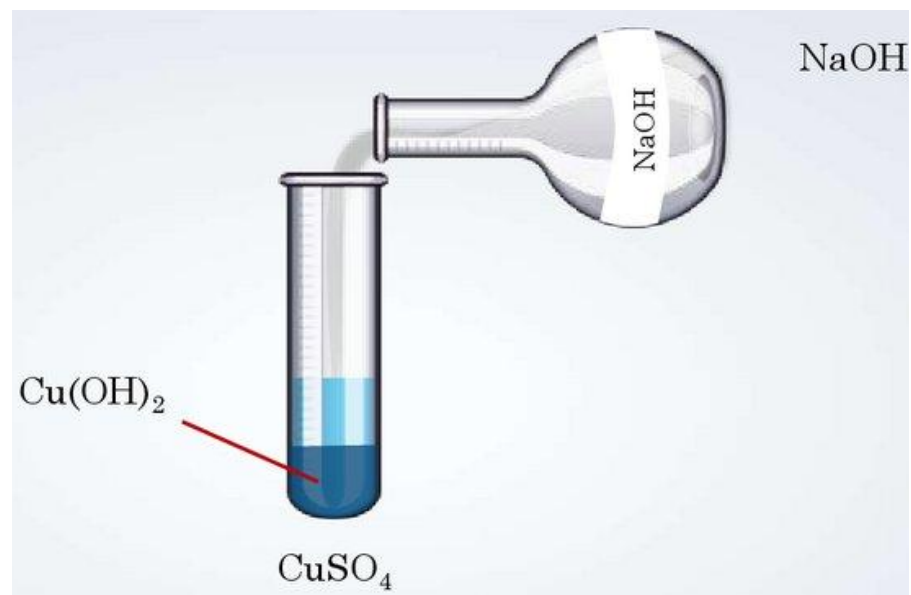
Спостереження:

Випав блакитний осад.

Написати рівняння реакцій в молекулярній, повній та скороченій йонній формах:

Висновок: Відбулася реакція обміну в розчинах електrolітів з утворенням осаду.

Дослід 2. У пробірку налити 1 мл розчину калій карбонату і 1 мл розчину хлоридної кислоти.

Спостереження:

Виділяється безбарвний газ.

Написати рівняння реакцій в молекулярній, повній та скороченій йонній формах:

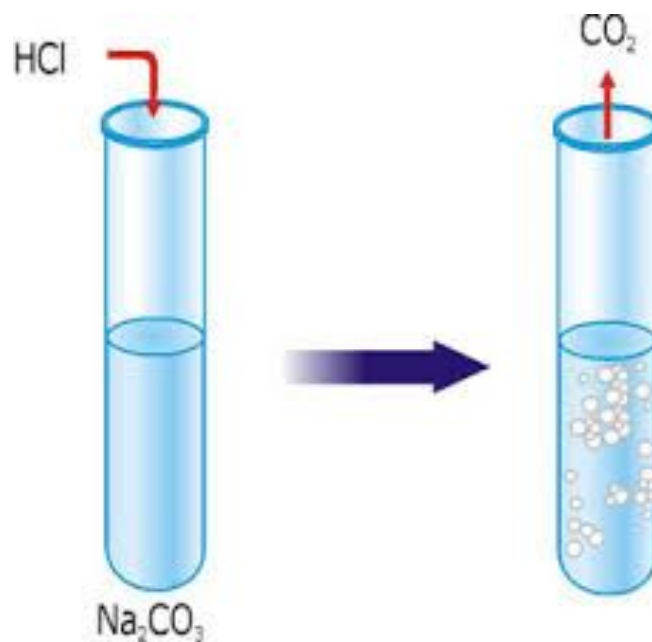

Висновок: Відбулася реакція

йонного обміну в

розчинах електролітів

з виділенням газу.

Завдання 3. Реакції нейтралізації

Дослід1.

У пробірку налити 1 мл розчину калій гідроксиду, додати 1-2 краплі розчину фенолфталеїну і додати 1 мл розчину сульфатної кислоти.

Спостереження:

У розчині лугу розчин фенолфталеїну набув малинового забарвлення, яке при додаванні розчину кислоти зникло.

Написати рівняння реакцій в молекулярній, повній та скороченій йонній формах:

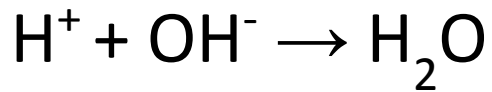

Висновок: Відбулася реакція йонного обміну в розчинах електролітів з утворенням малодисоційованої речовини - води.

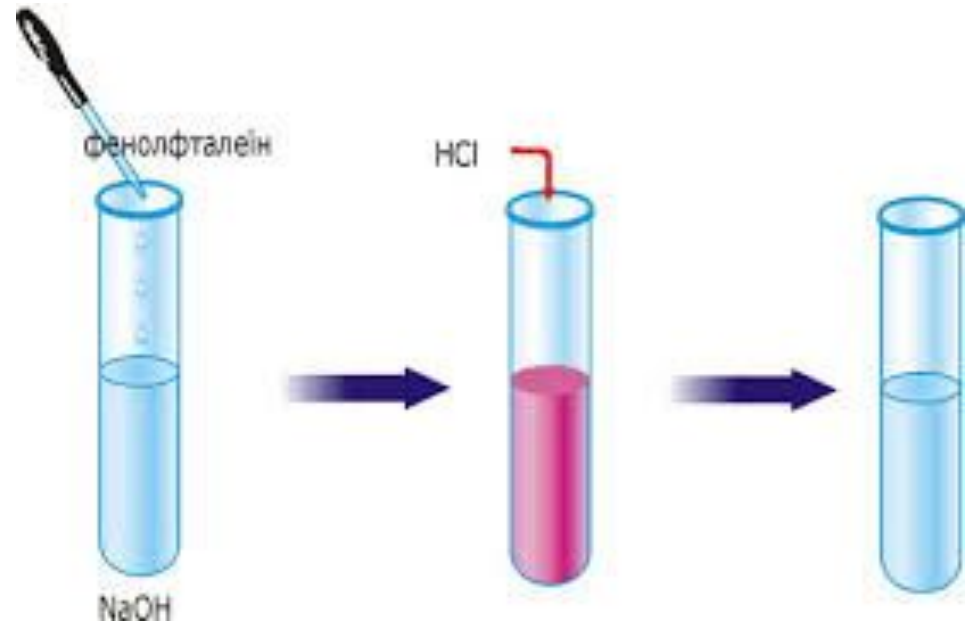
Дослід 2. Користуючись таблицею

розчинності, добрати

електроліти за поданим скороченим йонним рівнянням:

Записати реакцію в молекулярном вигляді.

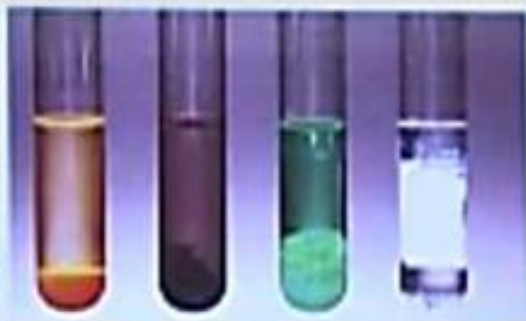

Пам'ятаємо!!! Що індикатори (лакмус, фенолфталеїн, універсальний тощо) участі в реакціях не приймають. Вони лише показують рН розчину

Висновок

Зроби висновок щодо необхідних умов перебігу реакцій обміну в розчинах електролітів до кінця.

Домашнє завдання:

Виконати практичну роботу в зошитах і вислати на перевірку

Молодці!

